

TADBIRKORLIK SUB'EKTLARINI RO'YXATDAN O'TKAZISHNING AVTOMATLASHTIRILGAN TIZIMLARI SAMARADORLIGINI OSHIRISH YO'LLARI

Suyunov Dilmurod Xolmurodovich

Biznes va tadbirkorlik oliy maktabi iqtisod fanlari doktori professori

Tojiyev Furqat Toxir o'g'li

Biznes va tadbirkorlik oliy maktabi tinglovchisi

Annotatsiya: Ushbu maqolada O'zbekistonda tadbirkorlik sub'ektlarini ro'yxatdan o'tkazish jarayonlarini avtomatlashtirish orqali samaradorlikni oshirish masalalari ko'rib chiqiladi. Davlat xizmatlarini raqamlashtirish, ma'lumotlar bazalarini integratsiya qilish, va foydalanuvchilarga qulay interfeys yaratish orqali biznesni ochish jarayonidagi byurokratik to'siqlarni bartaraf etish imkoniyatlari tahlil etiladi. Xorijiy davlatlar tajribasi va mavjud muvaffaqiyatli modellar asosida O'zbekiston uchun mos tavsiyalar ishlab chiqiladi.

Kalit so'zlar: Tadbirkorlik, avtomatlashtirish, raqamlashtirish, ro'yxatdan o'tkazish, davlat xizmatlari, ma'lumotlar bazasi, foydalanuvchi tajribasi.

Annotatsiya: This article explores ways to improve the efficiency of automated systems for registering business entities in Uzbekistan. It analyzes the digitalization of public services, integration of governmental databases, and development of user-friendly interfaces to reduce bureaucratic barriers in business registration. Drawing from international experiences and successful models, the article provides practical recommendations tailored to the Uzbek context.

Keywords: (In English): Entrepreneurship, automation, digitalization, registration, public services, database, user experience.

Bugungi kunda O'zbekistonda tadbirkorlik sub'ektlari soni ortib bormoqda va bu holat ularni ro'yxatdan o'tkazish jarayonlarini soddalashtirish, tezkorlashtirish va ochiqlashtirish zarurligini oshirmoqda. Raqamli texnologiyalarni joriy etish — bu yo'nalishdagi islohotlarning asosiy yo'nalishi hisoblanadi. Avtomatlashtirilgan tizimlar nafaqat vaqt va resurslarni tejaydi, balki inson omili ta'sirini kamaytiradi va xizmatlar sifatini yaxshilaydi.

O'zbekistonda tadbirkorlik muhitini yaxshilash, biznes ochish jarayonini tezkor va shaffof qilish davlat iqtisodiy siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biriga aylandi. 2017-yildan boshlab davlat xizmatlari yagona portali orqali (my.gov.uz) yuridik shaxslarni on-layn ro'yxatdan o'tkazish imkoniyati yaratilgani biznesni tashkil etish xarajatlari va muddatini keskin qisqartirdi.

Shu bilan birga, ro'yxatdan o'tkazish jarayonlarini yanada raqamlashtirish va modellashtirish, turli idoralar ma'lumotlar bazalarini o'zaro integratsiya qilish, hamda foydalanuvchi tajribasini yaxshilash bo'yicha potensial hanuz to'liq ishga tushirilmagan. Mazkur maqolada avtomatlashtirilgan ro'yxatdan o'tkazish tizimlari samaradorligini oshirishning zamonaviy yondashuvlari, xorij tajribasi va O'zbekiston amaliyoti tahlil qilinadi.

Hozirgi kunda O'zbekiston Respublikasida tadbirkorlik sub'ektlarini ro'yxatdan o'tkazish onlayn avtomatlashtirilgan tizimlar orqali amalga oshirilmoqda. Yagona interaktiv davlat xizmatlari portali (my.gov.uz), Bu platforma orqali yuridik va jismoniy shaxslar davlat xizmatlaridan foydalanishlari, jumladan, tadbirkorlikni ro'yxatdan o'tkazish, litsenziyalar olish, soliq va statistika organlari bilan aloqaga chiqishlari mumkin. Bu portal 24/7 rejimida ishlaydi, bu esa vaqtini tejaydi. Shuningdek, Yagona davlat ro'yxati reestri (registration.gov.uz), Bu maxsus axborot tizimi orqali yangi biznes tashkilotini ro'yxatdan o'tkazish jarayoni onlayn amalga oshiriladi. Yuridik shaxslarni tashkil etish, qayta tashkil etish, tugatish va tegishli ma'lumotlarni o'zgartirish kabi xizmatlar ko'rsatiladi. Shuningdek, Soliq.uz va stat.uz portali bilan integratsiya, Tizim avtomatik ravishda Davlat soliq qo'mitasi va Davlat statistika qo'mitasi bilan axborot almashadi. Bu tadbirkorlarga soliq identifikatsiya raqami va statistik kodlarni avtomatik olish imkonini beradi.

Avtomatlashtirilgan jarayonda inson omili minimal darajada bo'lib, hech qanday shaxsiy aralashuvsiz xizmat ko'rsatiladi. Bu esa manfaatdor shaxslar tomonidan soxta ma'lumot kiritish yoki noqonuniy afzallik olish holatlarini keskin kamaytiradi. Axborot elektron tarzda saqlanadi va ushbu ma'lumotlar shaffof monitoring qilish imkonini beradi.

Avvallari bir necha kun davom etgan tadbirkorlikni ro'yxatdan o'tkazish jarayoni hozirda bir necha soatda, ba'zan esa 30-40 daqiqada amalga oshirilmoqda. Bu tadbirkorlar uchun katta yutuq hisoblanadi, chunki faoliyatni tez boshlash imkoniyati yaratiladi.

Avtomatlashtirilgan tizimlar bir-biri bilan bog'langan bo'lib, masalan, ro'yxatdan o'tkazish ma'lumotlari avtomatik ravishda soliq organlari, statistika,

bankirlik tizimi va boshqa tegishli tashkilotlarga yuboriladi. Bu qag'ozbozlikni kamaytiradi va ma'lumotlar takrorlanishining oldini oladi.

Avtomatlashtirilgan tizimlar orqali ro'yxatdan o'tish jarayoni mutlaqo bepul yoki minimal to'lovlar bilan amalga oshiriladi. Qog'oz hujjatlar, notarius xizmati va transport xarajatlarining keragi qolmaydi. Bu ayniqsa kichik va o'rta biznes (KO'B) sub'ektlari uchun qulay hisoblanadi.

O'zbekistonning chekka hududlarida yoshlar yoki ayollar masofadan turib o'z tadbirkorligini ro'yxatdan o'tkaza oladi. Bu inklyuziv rivojlanish va iqtisodiy faollikning kengayishiga olib keladi.

Tadbirkor ro'yxatdan o'tganidan so'ng avtomatik ravishda elektron guvohnoma oladi va bu orqali uning huquqiy maqomi kafolatlanadi. Bu esa sudda, banklarda va tenderlarda ishtirok etish uchun asos bo'ladi.

Xulosa: Tadbirkorlik sub'ektlarini ro'yxatdan o'tkazish jarayonini to'liq avtomatlashtirish va raqamlashtirish orqali nafaqat biznes boshlash osonlashadi, balki iqtisodiy faollik ham oshadi. Mavjud tizimlarni takomillashtirish, axborot bazalarini integratsiya qilish va foydalanuvchiga moslashuvchan elektron xizmatlarni joriy etish orqali O'zbekistonda tadbirkorlik muhitini yanada yaxshilash mumkin. Shuningdek, xalqaro tajribalardan foydalanish samaradorlikni yanada oshiradi.

REFERENCES

1. Xolmurodovich S.D. Global iqtisodiyotda barqaror biznes modellarini shakillantirish, ijtimoiy mas'uliyatning ahamiyati //tanqidiy nazar, tahliliy tafakkur va innovatsion g'oyalar. – 2025. – T. 1. – №. 8. – S. 84-88.
2. Xolmurodovich S.D. Global iqtisodiyotda barqaror biznes modellarini shakillantirish, ijtimoiy mas'uliyatning ahamiyati //tanqidiy nazar, tahliliy tafakkur va innovatsion g'oyalar. – 2025. – T. 1. – №. 8. – S. 84-88.
3. Suyunov D. X. Kichik va o'rta biznesda yoshlarni qo'llab-quvvatlash dasturlari: loyihaviy yondoshuvlar va samaradorlikni baholash //tanqidiy nazar, tahliliy tafakkur va innovatsion g'oyalar. – 2025. – T. 1. – №. 8. – S. 79-83.
4. Suyunov D. X. Scientific and theoretical approach to the implementation of digital transformation of corporate governance in joint-stock companies// Actual problems of business development and entrepreneurship in the digital economy, international scientific and practical conference. 2022.12.23

5. Suyunov D. X. Kichik va o'rta biznesda yoshlarni qo'llab-quvvatlash dasturlari: loyihaviy yondoshuvlar va samaradorlikni baholash // tanqidiy nazar, tahliliy tafakkur va innovatsion g'oyalar. – 2025. – T. 1. – №. 8. – S. 79.
6. D.D. Suvanova. Digitalize enterprise business processes methodological approach. Web of Scientists and Scholars: Journal of Multidisciplinary Research. Volume 1, Issue 9, December, 2023 ISSN (E): 2938-3811.
7. D.D. Suvanova The digitalization of business processes itself scientific approaches to the characteristics. American Journal of Research in Humanities and Social Sciences. Volume: 19 December 2023.
8. D.D. Suvanova. Aksiyadorlik jamiyatlarida biznes jarayonlarni samarali boshqarishning nazariy asoslari va o'ziga xos xususiyatlari. Yashil iqtisodiyot va taraqqiyot jurnali. Elektron nashr.. 2024-yil avgust. № 8-son. 277-sahifa.
9. Suyunova D.D. Rakamli korporativ boshkaruvni joriy etishning ilg'or xorij rivojlangan mamlakatlar tajribasi va ijobiy tomonlarini joriy qilish. European science international conference: analysis of modern science and innovation. <https://esiconf.org/index.php/AMSI/article/view/2552/2376>. 2025, fevral.
10. Suyunova D.D. Rakamli iqtisodiyot tizimi iqtisodiyotni rivojlanishining elektron mexanizmi. European science international conference: analysis of modern science and innovation. <https://esiconf.org/index.php/AMSI/article/view/2559/2375>. 2025, fevral.
11. Suyunova D.D. Factors affecting the digitalization of corporate management in joint joint stock companies and scientific approaches to risk assessment. "Ekonomika i sotsium" №11(126). https://www.iupr.ru/files/ugd/b06fdc_5772198b03034ea1b82d7241321.acec8.pdf, index true. 2024, noyabr.
12. Suyunova D.D. Korporativ boshqaruvning samaradorligini oshirishda raqamli texnologiyalardan foydalanish masalasiga ilmiy qarashlar. Iqtisodiy taraqqiyot va tahlil. 7-son, UO'K: 35.073.6. <https://doi.org/10.60078/2992-877X-2024-vol2-iss.7-pp.393-402>. 2024, iyul.
13. Suyunova D.D. Corporate in joint stock companies ways to use digital technologies to improve management. European journal of research development and sustainability (EJRDS). Vol. 4 no 09, issn: 2660-5570. <https://scholarzest.com/index.php/ejrd/article/view/3825/3055>. 2023, sentyabr.
14. D.X. Suyunov O'zbekistonning xalqaro reyting va indekslardagi o'rnini yaxshilash hamda davlat organlari va tashkilotlarida ular bilan tizimli ishlash mexanizmlari. Science and innovation 2 (Special Issue 13), 486-488. 2023.

15. D.X. Suyunov Theoretical principles of improving the modern corporate control system in joint stock companies International journal of economic perspectives. 16 (11), 90-97.2022.
16. D.X. Suyunov, S.E. Elmirzayev Korporativ boshqaruv. Darslik–Toshkent 2022.450 bet.
17. A.K. Olimovich, M.Butabaev, S.D. Kholmuradovich Project management in the system of strategic company management Galaxy International Interdisciplinary Research Journal 11 (7), 40-44. 2023.
18. D.X. Suyunov Ways of its Development in Uzbekistan, BPG Economy Genius Repository 24, 7-15.2023.

